

Diarienummer: LED 2021/591 (Ju2021/04006)
Handling: 2

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Yttrande över Åtgärder i gränsnära områden (SOU 2021:92)

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har ombetts att yttra sig över ovannämnda betänkande.

Ökade möjligheter till inre utlänningskontroller och brottsförebyggande åtgärder i gränsnära områden

I betänkandet föreslås bland annat att brottsbekämpande myndigheter ska få utökade möjligheter att vidta åtgärder, dels i brottsförebyggande syfte, dels för att kontrollera rätt till vistelse i Sverige. De föreslagna åtgärderna innebär en inskränkning av enskildas fri- och rättigheter.

Kravet för när dessa åtgärder föreslås få vidtas är ställt till ”anledning att anta”. Utöver att det är fråga om ett mycket lågt ställt krav tillkommer att bestämmelsens utformning innebär att misstanken i det enskilda fallet inte behöver vara kopplad till ett konkret brott. Det krävs inte heller att det i förhållande till varje enskild person som blir föremål för en åtgärd finns anledning att anta att åtgärden behövs. DO konstaterar att en sådan reglering öppnar upp för att åtgärder kommer att vila på subjektiva bedömningar med en klar risk för diskriminerande effekter.

Ett skäl till denna utformning av regleringen som förs fram i betänkandet är det förbud mot in- och utresekontroller vid passage av inre gräns som följer av EU:s gränskodex. Förbudet omfattar även åtgärder som har samma verkan som sådana kontroller. Detta gäller även slumpmässiga stickprovskontroller om syftet enbart är att till exempel säkerställa att den kontrollerade kan tillåtas att resa in i Sverige.

DO vill understryka att även om EU:s gränskodex medför att den föreslagna regleringen behöver innehålla ett krav för när en åtgärd får vidtas är det från ett likabehandlingsperspektiv problematiskt om utformningen av detta krav i praktiken kan leda till diskriminerande effekter. Det är inte acceptabelt att motivera detta endast med den hänvisning som görs i utredningen till att diskriminerande effekter är en ofrånkomlig följd av denna typ av

kontrollverksamhet. Det saknas en fördjupad icke-diskrimineringsanalys av förslagen, bland annat utifrån den internationella praxis som finns avseende diskriminerande etnisk profilering. Utgångspunkterna för en sådan analys kan med fördel hämtas ur den vägledning, gällande hur diskriminerande etnisk profilering kan förstås och förhindras, som har tagits fram av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter.¹

Vid begränsningar av mänskliga fri- och rättigheter är det av största betydelse att regelverket innehåller kontroll- och andra nödvändiga kompensatoriska mekanismer för att effektivt korrigera och förebygga att tillämpningen sker på diskriminerande grunder. DO noterar att utredningen föreslår ett krav på dokumentation och vill i detta sammanhang framhålla vikten av att berörda myndigheter tillser att kravet uppfylls och möjliggör en effektiv granskning i efterhand. Detta har betydelse i rättssäkerhetshänseende inte minst när det gäller tvångsmedelsanvändning. DO ser även anledning att återigen påtala behovet av att offentlig verksamhet fullt ut bör omfattas av förbudet mot diskriminering för att möjliggöra DO:s tillsyn av densamma.

Med anledning av det anförda kan DO inte tillstyrka förslagen om åtgärder i brottsförebyggande syfte och åtgärder för att kontrollera rätt till vistelse i Sverige. DO efterlyser en fördjupad analys av risken för diskriminering, ändringar av förslagen som efter en sådan analys kan bedömas som nödvändiga för att minska denna risk och förslag på kompensatoriska åtgärder i den fortsatta beredningen.

DO har i övrigt inga synpunkter på betänkandets innehåll.

Beslut i detta ärende har fattats av Lars Arrhenius efter föredragning av utredaren Linn Grönholdt Palm. I den slutliga handläggningen har också sektionschefen Johanna Fernlund och experten Tarik Qureshi deltagit.

Lars Arrhenius
Diskrimineringsombudsman

---

¹ Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter. (2010). *Mot ett effektivare polisarbete, Förstå och förhindra diskriminerande etnisk profilering: en vägledning.*